makla ne kadar haklı olduğunu belirtmek isteyişimdir.

Eğer doğa bizlere güzelliğini, asilliğini ve yüceliğini yeterince gösteremeyecek olursa varlığının kıymeti kalır mı hiç ?

KOSMOS'dan
Çeviren : Dr. Ülkü UYSAL

TÜRKİYE'DE MADEN ARAŞTIRMALARI

Philip H. ABELSON

Şubat ayı içinde Ankara'daki bir toplantıya katılmak, pek dinlenme olmadı. Gidiş ve dönüşte 16 kişilik grubun yarısı bazı aksaklıklarla karşılaştı (Bagaj kaybı, bazı uçak seferlerinin kaldırılması ya da bağlantıların kaçırılması). Ankara soğuktu, elektrik kesintili idi ve koyu bir dumanlı sis her tarafı kaplıyordu.

Bu aksaklıklara karşın, ziyaretçiler Türk canlılığı ve girişimine değgin olumlu bir görüşle döndüler. Ziyaretçileri özellikle Türkiye Maden Tetkik ve Araştırma Enstitüsü etkiledi. Yöresel olarak MTA diye bilinen enstitü, memleketin gelişmesinde önemli bir öğe durumundadır.

1935'de MTA kurulduğu vakit Türkiye'de hemen hemen hiç yerli geolog yoktu. Bugün MTA aşağı yukarı 3000 kadar bir personele sahip olup bunlardan 1000 tanesi geoloğ, yer fizikçisi, yer kimyacısı maden mühendisi ile diğer uzmanları içeren —ki bunların çoğuna MTA'ca dışarıda eğitim taahhüdünde bulunulmuştur— Türk meslek adamlarıdır. Kurum, kaynakların bulgusundan başlıyarak, son ve şumullü fizibilite raporlarının hazırlanmasına kadar varan projeler geliştirmektedir. Bu raporlar, dikkatli rezerv değerlendirmelerini içermekte olup, bunlar da geniş sondajlarla cevher konsantrasyon yöntemleri ve

üretim fabrikaları planlamasını belirten pilot tesis tariflerine dayanmaktadır.

Türkiye'nin birçok bölgeleri birbiri ardınca birçok tektonik olayın etkisi altında kalmıştır ve söz konusu olaylar, ülkede çok karışık bir bünye ve aynı zamanda zengin maden yatakları bırakmıştır. Türk jeoloğları memleketlerine değgin güzel haritalar hazırlanmış ve bu arada işletmeye elverişli çok sayıda yer saptamışlardır. Son yıllarda jeofiziksel yöntemler özellikle yararlı olmuştur. Havadan yapılan incelemeler, ulusun bir kuşak boyu gereksemelerini karşılamaya yetecek kadar bir demir cevheri yatağının bulunmasına yol açmıştır. Laboratuvarla pilot tesis etüdleri, cevherin manyetik ayırma ile kolayca konsantre edilebileceğini göstermiştir. Havadan yapılan radyasyon incelemeleri, aynı zamanda Türkiye'nin gereksemelerini çok geçmeden karşılayabilecek geniş bir fosfat yatağının bulunmasına yol açmıştır.

MTA Laboratuarları, memleketin en büyük fosil yakıt kaynağı olan linyitin niteliğini yükselten bir yöntem geliştirmek suretiyle yöresel enerji problemlerinin çözümüne büyük ölçüde yardımda bulunmuşlardır. Bu tozlu yakıt, başkalarına göre düşük durumda yaklaşık olarak 3100 Kalori / Kg'lık bir enerji ve oldukça yüksek bir kükürt içeriğine sahiptir. Yandığı zaman, yakıt, buğu ve duman çıkarmaktadır. Bununla beraber MTA 5000 Kalori / Kg'lık dumansız bir yakıt üreten ve aynı zamanda kükürt içeriğini düşüren bir yakıt geliştirmiştir. Bu sonucu elde etmek için, linyit kısa bir süre 400° (santigrat) kadar ısıtılmakta ve sıkıştırılmaktadır. Büyük ölçüde su ve yapısal kükürtün büyük kısmı böylece alınarak, geriye son ürün olarak katı briket kalmaktadır.

MTA Laboratuarlarında yapılan bir gezi üzerimizde karma bir izlenim bıraktı. Donatımın bazısı, 1940 yapısıydı. Uygulanan tekniklerden bir kısmına da Amerika'da çok eskimiş gözüyle bakılabilirdi. Bununla beraber, önemli miktarda modern donatım da vardı. Bilim adamları çalışıyorlardı, kendilerini tamamiyle işlerine vermişlerdi, ziyaretçilere de bakmıyorlardı.

MTA iyi bir şekilde yönetildiğinden ve millî gereksemelerin karşılanmasına önemli derecede yardımda bulunduğundan, hükümetten kuvvetli bir destek görmektedir. Ödenekler, asgarî kısıntılarla verilmekte ve genel müdür, Sadrettin Alpan bütçenin onayından sonra ödenekleri, isterdiği yerde harcamada tam bir özerkliğe sahip bulunmaktadır. Üstelik, Amerika'daki durumun tersine, ödenekler mali yıl başlamadan onaylanmaktadır.

Doğal kaynakların işletilmesini hazırlayan araştırma ve geliştirme çalışmalarının yönetim ve bütünlenmesinde MTA, son derece başarılı olmuştur. Kurumun organizasyonu öteki gelişme halindeki devletlere, güzel bir örnek olabilir, hatta Birleşik Amerika Devletleri bile bundan bir iki ders çıkarabilir.

SCIENCE'dan
Çeviren: Nizamettin ÖZBEK

•İnsanın düşünceleriyle oynaması kadar güzel bir vakit geçirme yoktur.

Charles d'ORLEANS

•Başkalarının hakkınızda ne düşündükleri sizi üzmesin, çünkü onlar sizi düşünmezler ve yalnız kendilerine sizin onlar hakkında ne düşündüğünüzü sorarlar.

Readers DIGEST

•Gerçek derinliklere ulaşan düşünce alçak gönüllüdür. Onun biricik uğraşı sürdürdüğü alevin en kuvvetli ve saf ateşi yakmasıdır, yoksa gerçeğin nereye kadar nüfuz ettiğini bilmek değil.

Albert SCHWEITZER